

Pestprotocol

Inhoud

Definitie van pesten	2
Preventieve maatregelen	2
Signalen	2
Stappenplan	3
Stap 1: de leerkracht	3
Stap 2: gesprek slachtoffer	3
Stap 3: supportgroep maken	3
Stap 4: empathie versterken	3
Stap 5: de ouders/verzorgers	3
Stap 6: evaluatiegesprekken	3
Stap 7: gesprek slachtoffer	3
Stap 8: beloning	4
Stap 9: in gesprek met de pester en de ouders	4
Stap 10: gesprek met directeur	4
Adviezen voor ouders	5
Ouders van gepeste kinderen:	5
Ouders van pesters:	5
Alle andere ouders:	5
Steungroepaanpak informatie voor de leerkracht	6
Gesprek met alleen het 'slachtoffer' en eventueel zijn/haar ouders	6
Supportgroep maken	6
Empathie/medeleven met het slachtoffer versterken.	7
Was jij wel eens ongelukkig?	7
Wat te doen?	7
Is er iets wat jij zou kunnen doen? Een klein dingetje?	7
Bewondering uitspreken voor het plan van deze groep	7
Vervolgafpraak maken	7
Terugkijken op de afgelopen week.	7
Geef zowel de supportgroepleden als het slachtoffer een beloning	8

Pesten komt helaas op elke school voor, ook op de Liduina basisschool. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken. Wij werken met een pestprotocol. Een pestprotocol is een handelingsplan voor de school. Hierin wordt vastgelegd welke stappen de school gaat zetten in geval van pesten.

Definitie van pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij een of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal; of psychologisch schade toe te brengen. Hierbij is de ander niet meer in staat om zichzelf te verdedigen. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid. Pesten is iets anders dan plagen, omdat er bij plagen sprake is van machtsongelijkheid en vaak ook van wederkerig gedrag.

Preventieve maatregelen

Op de Liduina basisschool wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen gevolgd. Een prettig klimaat in de klas is een belangrijk onderdeel van een goede sociaal emotionele ontwikkeling. De klas dient een plek te zijn waar kinderen zich thuis voelen. Dan zijn de kinderen op hun gemak, voelen ze zich geaccepteerd, durven zichzelf te zijn en hebben vertrouwen in zichzelf en in de anderen. Pesten komt namelijk vooral voor in negatieve groepen. De leerkracht moet duidelijk maken dat pesten alleen kan stoppen als erover gepraat kan worden en als het aan hem wordt gemeld.

Afspraken over het gedrag tussen kinderen in de klas kunnen hieraan bijdragen. In iedere groep op de Liduina basisschool zijn er aan het begin van het schooljaar gedragsregels opgesteld. Deze zijn samen met de kinderen opgesteld en hangen zichtbaar in de klas. Er is één belangrijke schoolregel en dat is: 'Wij gaan respectvol met elkaar om'. In een klassenklimaat waar kinderen betrokken zijn met elkaar en waar gepraat wordt over dit soort zaken, heeft pesten veel minder kans. Bij een veilig klassenklimaat is het vaak niet nodig dat er een kind de zondebok wordt. Bovendien zijn andere kinderen eerder geneigd op te treden tegen het pesten.

Signalen

Er is een aantal signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt. Het lastige is dat die signalen niet altijd optreden, niet altijd zichtbaar zijn of andere oorzaken kunnen hebben. Bij twijfel kan de leerkracht het beste in gesprek gaan met een kind. De signalen zijn:

- Het kind is stiller geworden.
- Het kind heeft ineens geen vriend(innet)jes meer of het aantal neemt duidelijk af.
- Het kind 'haat' ineens andere kinderen of zegt dat de anderen hem 'haten'.
- Het kind heeft last van buikpijn, hoofdpijn en andere (vage) klachten.
- Het kind wil niet meer naar school.
- Het kind wil ineens niet meer mee gymmen o.i.d.
- Het kind wil ineens niet meer met (bepaalde) kinderen samenwerken.
- Het kind blijft in de pauzes dicht bij de leerkracht.
- De schoolresultaten gaan ineens achteruit.
- Er gaan ineens zomaar spullen van het kind kapot of zijn weg.

Stappenplan

Als er toch gepest wordt, wordt het volgende stappenplan gehanteerd.

Stap 1: de leerkracht

Als er gepest wordt, is het belangrijk dat het probleem in de klas erkend wordt. Voordat de leerkracht met het probleem aan de slag gaat, stelt de leerkracht zichzelf de volgende vragen:

- Zijn de pesters ergens door gefrustreerd? De leerstof kan bijvoorbeeld te moeilijk voor hen zijn.
- Geef ik als leerkracht door mijn gedrag aanleiding tot pestgedrag? Ben ik bijvoorbeeld negatief of sarcastisch naar de pester?
- Keur ik het gepeste kind onbewust af? Andere kinderen zullen dan namelijk hetzelfde gaan doen.

Stap 2: gesprek slachtoffer

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die gepest wordt in vertrouwen. Afhankelijk van de ernst van de situatie zijn hier eventueel de ouders van dit kind bij aanwezig. Zie bijlage 2 voor tips voor de leerkracht. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht de intern begeleider op de hoogte stellen. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag in verband met toezicht op het plein e.d.

Stap 3: supportgroep maken

De leerkracht maakt een supportgroep van vijf tot acht leerlingen uit de onwaarschijnlijke combinatie van toeschouwers én pesters én potentiële vrienden. Het 'slachtoffer' is hier niet bij. Alle belangrijke pesters zitten er wel in.

Stap 4: empathie versterken

De leerkracht voert met deze groep kinderen een gesprek waarin empathie voor het slachtoffer wordt versterkt (zonder te benoemen dat het kind gepest wordt). Hierna wordt gevraagd of zij het kind kunnen helpen en op welke manier zij dit kunnen doen. Alle voorstellen worden aangemoedigd.

Stap 5: de ouders/verzorgers

De ouders van de pester(s) worden op de hoogte gebracht van de situatie en deze aanpak. Zij worden gevraagd om hun kind te stimuleren om het gepeste kind te helpen. In bijlage 1 zijn adviezen voor de ouders van het slachtoffer, de pester en de rest van de groep te vinden.

Stap 6: evaluatiegesprekken

Er vindt twee keer per week een evaluatiegesprek plaats met de supportgroep. Daarnaast vraagt de leerkracht tussendoor regelmatig hoe het gaat.

Stap 7: gesprek slachtoffer

De leerkracht bespreekt met het kind (eventueel met de ouders erbij) of er dingen veranderd zijn.

Stap 8: beloning

De supportleden en het slachtoffer krijgen een beloning voor hun inzet als er daadwerkelijk veranderingen zichtbaar zijn. Als de pester nog steeds doorgaat met pesten, wordt stap 9 ingezet.

Stap 9: in gesprek met de pester en de ouders

Als de pester nu nog steeds doorgaat met pesten, wordt dit besproken met de pester en zijn ouders. Eventueel is de intern begeleider ook bij dit gesprek aanwezig. Tijdens dit gesprek brengt de pester zelf de ouders op de hoogte van de ontwikkelingen van de afgelopen periode. Eventueel wordt er externe hulp ingeschakeld. De leerkracht brengt de pester en de ouders op de hoogte van de consequenties (stap 10) die volgen als het pestgedrag door gaat.

Stap 10: gesprek met directeur

Als er nog geen verbetering zichtbaar is volgt er een gesprek met de directeur van de school. Als er te weinig medewerking van het kind en de ouder vertoond wordt, kan hij overgaan tot het schorsen voor een bepaalde periode.

Adviezen voor ouders

In de brochure “Pesten op school, hoe ga je er mee om?” staan de volgende adviezen:

Ouders van gepeste kinderen:

- a) Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b) Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c) Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d) Door positieve stimulering kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- e) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- f) Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- a) Neem het probleem van uw kind serieus
- b) Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- c) Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- d) Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- e) Besteed extra aandacht aan uw kind
- f) Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- g) Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- a) Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- b) Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- c) Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- d) Geef zelf het goede voorbeeld
- e) Leer uw kind voor anderen op te komen
- f) Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Steungroepaanpak informatie voor de leerkracht

In een klas staan pesten en gepest worden nooit op zichzelf. Het is altijd een 'systeemprobleem' en zal daarom, behalve op leerlingniveau, ook op groepsniveau aangepakt moeten worden. De klasgenoten kunnen worden ingezet door middel van de Steungroepaanpak. De Steungroepaanpak is een snelle en praktische manier om pesten te stoppen. Het is een oplossingsgerichte aanpak die het positieve gedrag bij leerlingen stimuleert. Kinderen gaan beter samenwerken en daardoor ontstaat er een positief groepsklimaat. Het probleem wordt niet bij de individuele leerling gelegd. Pesten is een probleem dat de hele groep aangaat. De Steungroepaanpak is niet bedoeld om pesters te straffen maar juist om samen verantwoordelijkheid te nemen met een positieve en persoonlijke insteek. De steungroep heeft als doel om iedereen te betrekken bij de oplossing, iedereen is verantwoordelijk voor het succes van de oplossing. Deze gezamenlijke verantwoordelijkheid zorgt voor een positieve groepsnorm.

Gesprek met alleen het 'slachtoffer' en eventueel zijn/haar ouders

- Concentreer je op het soort gebeurtenissen dat plaatsvindt. (Niet de specifieke incidenten)
- Het slachtoffer mag praten over alles wat hij denkt dat nuttig is om te vertellen. Dat kan de hele geschiedenis zijn van het pesten of juist bijna niets daarover.
- Je houding: Niet (ver)oordelend! En zonder het waarheidsgehalte te beoordelen.
- Geen vragen van de soort: "Wat deed je dan waardoor hij dat (pesten) deed?"
- Vertel het 'slachtoffer' dat de pesters absoluut niet gestraft gaan worden en dat er dus ook geen repercussies vanuit de pesters zullen kunnen zijn (niet i.v.m. deze begeleiding tenminste)
- Leg de volgende stappen uit: Ik ga hulp vragen aan de andere kinderen." Over een week hebben we een nieuwe afspraak: "Vertel me dan wat er veranderd is."
- Identificeer. "Wie zijn de meest bedreigende personen?": de pesters, "Wie staan erbij en kijken ernaar?": de omstanders en "Wie zijn voor jou nu al ondersteunend" of als die er niet zijn: "Wie zie je als vrienden en potentiële vrienden (wie zou je als vriend willen hebben?)"
- Check of er namen genoemd zijn vanuit elke groep of subgroep in de school waarin deze leerling een rol speelt én een probleem ervaart.
- Is er nog iets dat je me vertellen wilt?

Supportgroep maken

Maak een supportgroep van vijf tot acht leerlingen uit de onwaarschijnlijke combinatie van toeschouwers én pesters én potentiële vrienden. Het 'slachtoffer' is hier niet bij. Alle belangrijke pesters zitten er zeker wel in.

In deze fase zelf absoluut niet het woord 'pesten' of 'pester' gebruiken, (suggereert dat er reeds een oordeel of zelfs veroordeling is.) Stel ze gerust: "Jullie zitten hier niet vanwege iets wat je misdaan hebt of zo, We hebben jullie hulp nodig!" "Jullie zijn gekozen omdat elk van jullie in staat is om ons te helpen." Zorg dat geen van de kinderen gelabeld wordt vanwege de selectie voor deze groep, dat ze in een gemengde groep zitten maakt dat makkelijker. Ik heb jullie hulp nodig: X voelt zich erg ongelukkig!

Empathie/medeleven met het slachtoffer versterken.

Was jij wel eens ongelukkig?

- En vervolgggesprek: niet praten over gevoelens slachtoffer, juist wel over de gevoelens van de kinderen in deze groep die wel eens ongelukkig zijn geweest op een school.
- Concludeer: "X moet zich vaak zó voelen"
- Uitleg dat "Niemand hier op school zich ongelukkig zou mogen voelen en omdat zij X beter kennen dan wie ook weten zij waarschijnlijk het beste waarom en wanneer X ongelukkig is. (Meestal komt er dan vanzelf informatie.)
- Namen noemen is in dit kader niet nodig. (Om het vrij van oordelen te houden.)

Wat te doen?

Is er iets wat jij zou kunnen doen? Een klein dingetje?

- Compliment voor elk voorstel!
- Negeer ressentimenten.
- Alleen als iemand iets zegt in de vorm van: Als ik het zie gebeuren dan zal ik er eens flink op slaan, dan liefdevol zeggen dat dit niet acceptabel is.
- Het gaat niet om wat ze voorstellen, maar dat ze voorstellen doen en commitment aan het groepsdoel demonstreren. Het plan moet van de groep zijn, niet van de begeleider!
- Als er weinig voorstellen komen, dan eventueel een bepaalde situatie meer in detail onderzoeken.

Bewondering uitspreken voor het plan van deze groep.

"Dat maakt vast verschil voor X als ze zo gaan doen!"

- Hen wordt niet gevraagd om iets te beloven en ze krijgen ook geen opdrachten of taken mee!
- Wel wordt verteld dat ze in de vervolgspraak alles kunnen vertellen wat hun gelukt is om te doen.

Op dit punt wordt dus de verantwoordelijkheid overgedragen aan de groep.

- Dit is een cruciaal gebeuren. Zij moeten de eigenaren van het plan worden.
- Uiteraard gaat deze bijeenkomst soms beter, soms minder goed, maar merkwaardig genoeg maakt het voor de effectiviteit van de ingreep niets uit, als die overdracht van het eigenaarschap maar heeft plaatsgevonden.

Vervolgspraak maken

Terugkijken op de afgelopen week.

Vervolgggesprek is een terugblik. Eerst met het 'slachtoffer' (twee tot vijf minuten is vaak al genoeg).

- Hoe gaan de zaken nu?
- Complimenten voor elk succes!
- Afspraak voor vervolgspraak of openlaten.

Terugkijken met de groep.

- Hoe gaan de zaken en complimenten voor de hulp geven.
- Is hij/zij nu gelukkiger?

Vaak is het antwoord: "Het gaat nu beter met hem/haar", dan doorgaan en vragen naar hun invloed daarop (maar niet gaan vragen naar hun suggesties van de vorige week. Dan wordt het een overhoring/test in plaats van vrijwillige hulp:

- Wat heb jij gedaan om daarbij (het gelukkiger worden) te helpen?
- Hoe kun je dat merken?
- Hoe kun je dat weten?
- Hoe deed je dat?
- Hoe lukte je dat?

Bedanken voor de hulp en geef je goedkeuring.

Vraag of ze zo nodig nog een week willen helpen. Regel vervolgspraak of laat het open!

Geef zowel de supportgroepleden als het slachtoffer een beloning.

Dit van tevoren laten weten. Bijvoorbeeld:

- Brief aan de ouders met een bedankje.
- Een certificaat.
- Iets subtieler.

Na elk gesprek is het nuttig met de ouders te overleggen over hoe zij de veranderingen zien. Dit bestendigt en/of verbetert de (eerder door de problemen misschien verstoorde) verstandhouding met de school aanmerkelijk.